

סיכום דיון – ועדה למיגור אלימות

מיום ראשון, ל' בחשוון התשפ"ה, 1/12/2024

משתתפים:

עו"ד ליאור שפירא, מ"מ וסגן ראש העירייה – יו"ר הועדה למיגור אלימות
מוטי רייף, חבר מועצה
אפרת מייקין כנפו, מנהלת הרשות לחוסן חברתי ויועצת רה"ע למעמד האישה
שרון מלמד, מנהלת מינהל השירותים החברתיים
דליה לין, מנהלת מינהל החינוך
חנן פרץ, מנהל אגף סלע
איציק קומריאל, קצין נפגעי עבירה, נציג משטרת ישראל
מורן אברגל, מנהלת תחום בכירה- חוסן ושותפויות ערים
בר פרידמן, עו"ס קהילתית אלימות במשפחה
פרדי בן צור, עוזר מ"מ וס. ראש העירייה ומנהל פרויקטים משולבים
יובל רוז, עוזרת למ"מ וסגן ראש העירייה
ענבל בורנשטיין, מנהלת מחלקת לב העיר לגיל הזהב
נועה רום, מנהלת אגף שירותים חברתיים- מזרח
נעמי פדהצור, מנהלת ומרכזת נושא אלימות במשפחה
דניאלה פרת, מדריכה ראש צוות המרכז לטיפול בנפגעי טראומה מינית
רדק לייא, מנהל מטה חטיבת התפעול
דוד אהרוני, מנהל אגף ביטחון וחירום
מתן איבן, סגן מנהל האגף לתפעול
אורנה פילטר, מנהלת לשכה מ"מ וסגן ראש העירייה
סמדר מלכה, עוזרת נבחר
יואב, רכז תוכנית, הרשות לביטחון הקהילתי

עיריית תל-אביב-יפו

ליאור שפירא עו"ד, מ"מ וסגן ראש העירייה
יו"ד ועדה למיגור אלימות

על סדר היום:

- 1 [] פתיחה: ליאור שפירא, מ"מ וסגן ראש העירייה, יו"ר הועדה למיגור אלימות..... 3
- 2 [] הצגת פעולות מניעה עירונית, כולל סקירת מהלך עירוני לציון יום המאבק הבינלאומי כלפי נשים 2025.... 3
- 3 [] הגנה, טיפול ושיקום של נשים נפגעות אלימות, ילדים עדים לאלימות וטיפול בפוגעים 4
- 4 [] סקירת נתוני משטרה בנושא אלימות כלפי נשים בעיר ע"י נציג מחוז ת"א 6
- 5 [] התייחסויות ודיון 6

[1] פתיחה: ליאור שפירא, מ"מ וסגן ראש העירייה, יו"ר הועדה למיגור אלימות

בפתיחת הישיבה של הוועדה למיגור אלימות, הדגיש עו"ד ליאור שפירא, מ"מ וסגן רה"ע ויו"ר הועדה למיגור אלימות, את חשיבות הקמת הוועדה בתקופה מאתגרת זו. הוא ציין כי בתקופת המלחמה ניכרת עלייה משמעותית ברמת האלימות, המתבטאת במרחב הציבורי, בכבישים, ברשתות החברתיות, בקרב בני נוער ובמגרשי הספורט.

למרות שתוכנן במקור להתחיל בסקירה כללית של תופעת האלימות בעיר, בחרה הוועדה להקדיש את מפגשה הראשון לנושא האלימות כלפי נשים, על רקע ציון יום המאבק הבינלאומי באלימות כלפי נשים. ליאור שפירא הציג נתונים מטרידים, ובהם 34 מקרי רצח של נשים מתחילת שנת 2024, והדגיש כי מדובר רק בקצה הקרחון של תופעה רחבה הרבה יותר, הכוללת אלימות פיזית, פסיכולוגית, מינית, רגשית וכלכלית, החוצה כל שכבות חברה ומעמד.

ליאור שפירא הדגיש כי עיריית תל אביב-יפו בחרה לשים את המאבק באלימות נגד נשים בחזית סדר העדיפויות העירונית, וכי אין מדובר בהצהרה בלבד אלא במחויבות לפעולה אפקטיבית ועקבית לאורך השנה כולה. הוא ציין את חשיבות שיתוף הפעולה בין העירייה, הממשלה והמשטרה, והביע גאווה בכך שהעירייה מפעילה את מלוא הכלים שלרשותה.

בדבריו הדגיש ליאור שפירא כי הוועדה נועדה להיות במה פתוחה לכל סוגי האלימות, וכי היא תמשיך להתכנס באופן סדיר כוועדה סטטוטורית. לסיום, הזמין את כל המשתתפים להעלות נושאים הקשורים לאלימות בפגישות הבאות ולקחת חלק פעיל בפעילות הוועדה.

[2] הצגת פעולות מניעה עירונית, כולל סקירת מהלך עירוני לציון יום המאבק הבינלאומי כלפי נשים 2025

חבר המועצה מוטי רייף, שהוביל את הפעילות נגד מיגור אלימות, הדגיש את חשיבות הטיפול בשורשי התופעה דרך חינוך וקידום שוויון מגדרי. הוא ציין את ההתקדמות המשמעותית שחלה בשנים האחרונות בזכות פעילות העירייה על אגפיה והמרכזים השונים. לדבריו, למרות שהמצב כיום טוב יותר מבעבר, עדיין נדרשת עבודה רבה לשינוי המצב הקיים.

אפרת מייקין כנפו, מנהלת הרשות לחוסן חברתי ויועצת ראש העיר למעמד האישה, פתחה בהצגת תמונת המצב בתקופת המלחמה, בה רמת האלימות גואה כשהנפגעות העיקריות הן נשים וילדים. היא הדגישה שלמרות שיש עלייה בדיווחים ברמה הארצית, ברמה המקומית נראית דווקא ירידה בדיווחים, למעט במרכז אור-נור שם יש עלייה בפניות.

נקודות מרכזיות שהועלו:

1. אפיון האלימות:

- מדובר ברצף של התנהגויות: אלימות כלכלית, נפשית ורגשית
- רוב הנשים שנרצחו לא סבלו מאלימות פיזית קודם לכן, אלא מצורות אחרות של שליטה
- האלימות נובעת מחוסר שוויון מגדרי בסיסי

2. ביטויי אי השוויון:

- אפליה בשוק העבודה והעדפת גברים במשרות

- פערים בחלוקת העבודה הביתית והיקף הטיפול השבועי בילדים
- סטריאוטיפים מגדריים בספרי לימוד
- פערי תקציב משמעותיים בספורט – בהקשר זה, ציין ליאור שפירא כי לעיתים חוסר השוויון נובע מחוסר מודעות. כך, לעניין מתקני הספורט, בעקבות עשייתה של אפרת מייקין כנפו, בוצעו שינויים משמעותיים כמו הקמת תאי הלבשה וחדרי שירותים נפרדים לנשים בקבוצות כדורגל בכל המתקנים העירוניים.

3. אתגרים:

- קושי בשינוי תפיסות מושרשות
- פחד של נשים במרחב הציבורי
- צורך במדידה והערכה של אפקטיביות התכניות
- חשיבות העבודה המתמשכת מעבר לימי מודעות

4. פעולות עירוניות:

בין היתר:

- השקעה של 108 מיליון ש"ח בשיפור תאורה וגיזום עצים במרחב הציבורי
- הקמת שבילי ריצה בטוחים לנשים בצפון ובדרום העיר
- שיפור קליטה סלולרית בחניונים
- פרויקט "לילה טוב" להכשרת צוותי ברים למניעת הטרדות
- טיפול בהטרדות בחופים והכשרת מצילים
- סגירת מועדוני חשפנות בעיר

5. פעילות חינוכית:

- תכניות מניעה בבתי ספר בשיתוף מרכזי סיוע
- הכשרות מותאמות תרבותית (למשל מרכז סיוע מנצרת לבתי ספר ביפו)
- תכניות ייעודיות לחינוך מיוחד
- פעילות בתנועות נוער

אפרת מייקין כנפו סיכמה בכך שלמרות שישראל נמצאת במצב ירוד מבחינת אלימות כלפי נשים, העירייה שואפת להיות מגדלור ולהוביל שינוי משמעותי בתחום.

בסיום דבריה, הוצג סרטון קמפיין עירוני שנועד להעביר מסר מרכזי: נושא האלימות נגד נשים הוא באחריות כולם, ולא רק עניין משטרת. אפרת מייקין כנפו הדגישה כי מטרת הקמפיין היא לשנות את התפיסה הרווחת לפיה "זה לא קשור אליי", ולעודד מעורבות אקטיבית של כל חלקי החברה במניעת אלימות נגד נשים.

[3] הגנה, טיפול ושיקום של נשים נפגעות אלימות, ילדים עדים לאלימות וטיפול בפוגעים

שרון מלמד, מנהלת מינהל השירותים החברתיים, נעמי פדהצור, מנהלת מרכז אור-נור, ובר פרידמן, עו"ס קהילתית אלימות במשפחה, הציגו את מערך הטיפול העירוני באלימות.

מעריך הטיפול העירוני באלימות כולל מספר מסגרות מרכזיות:

1. סלעית – המרכז העירוני לטיפול בנשים בזנות:

- פועל מתוך תפיסה שזנות אינה בחירה אלא "אונס אחרי אונס"

- מפעיל מרכז יום, דירת חירום והוסטל שיקומי
- עובד בשיתוף פעולה עם סלע, הפיקוח והמשטרה
- מתמודד עם אתגרים מורכבים, במיוחד כשהתמכרות לסמים מעורבת

2. מרכז אור-נור ליחסים בטוחים במשפחה :

- נפתח באפריל 2020 כמרכז עירוני, מחליף את מרכז גליקמן
- מטרות המרכז: מניעה, הגנה, טיפול ושיקום
- מטפל בכ-240 מבוגרים וכ-20 ילדים בזמן נתון
- צוות של 25 עובדים סוציאליים מומחים
- מעניק טיפול לנשים, גברים וילדים, כולל נפגעים ופוגעים
- עלייה דרמטית בפניות: מ-112 מטופלים ב-2019 (במרכז גליקמן) לכ-800 כיום
- התפלגות המטופלים: 20% גברים, 80% נשים וילדים
- עלות מסובסדת של 50 ש"ח לחודש למטופלים
- מענה ייחודי למגזרים שונים: חברה ערבית, מבקשי מקלט ומהגרי עבודה

3. מרכז מעיין :

- מרכז מעיין מתואר כמרכז ייחודי ופורץ דרך ברמה הארצית. המרכז מעניק טיפול פרטני וקבוצתי לנפגעי ונפגעות טראומה מינית, כולל ליווי פסיכיאטרי
- מטפל בנפגעי ונפגעות טראומה מינית מעל גיל 18
- 170 מטופלים, מתוכם 80% נשים
- מימון משולב: 75% מדינה, 25% עירייה ואף יותר
- מאז ה-7 באוקטובר נרשמה עלייה דרמטית בכמות הפניות למרכז

4. עבודה קהילתית :

- פעילות מניעה בקרב צעירים
- תכניות להעלאת מודעות
- קבוצות ייעודיות לאוכלוסיות שונות
- דוגמה לפרויקט: קבוצת גלישה טיפולית לנשים נפגעות אלימות

5. נתונים נוספים שהוצגו :

- 95 מקרי אלימות באוכלוסייה המבוגרת, עלייה של 30% משנת 2021
- 19 נשים הופנו למקלטים מתחילת השנה
- 585 מקרים נוספים טופלו במחלקות הרווחה מחוץ למרכז אור-נור

6. אתגרים שזוהו :

- קושי בהגעה לאוכלוסיות מסוימות (דתיים, להט"ב)
- חסמי דיווח ופנייה לעזרה
- צורך בהרחבת מערך המתנדבים
- שימור הישגי הטיפול לאורך זמן

שרון מלמד הדגישה נקודה קריטית: הטיפול באלימות מחייב פעולה מהירה ומיידית, לעיתים באמצע הלילה או בשעות הבוקר המוקדמות. המערך העירוני פועל סביב השעון להערכת מסוכנות והוצאת נשים וילדים למקלטים במקרי חירום, גם כאשר האישה עצמה מתקשה להכיר ברמת הסיכון. אך מעבר לטיפול במקרי החירום, היא

הדגישה מסר מרכזי: אלימות אינה גזירת גורל אלא תופעה שמתחילה בגיל צעיר, לעיתים בהערות פוגעניות לנערות על לבושן. לכן, המטרה העיקרית היא מניעת המקרה הבא ולא רק טיפול באלימות שכבר התרחשה. גישה זו מחייבת שיתוף פעולה הדוק בין כל הגורמים – הרשות לחוסן ושוויון מגדרי, מנהלי העירייה, משרד הרווחה והמשטרה.

[4] סקירת נתוני משטרה בנושא אלימות כלפי נשים בעיר ע"י נציג מחוז ת"א, קצין נפגעי עבירה איציק קומריאל

איציק קומריאל, קצין נפגעי עבירה, האחראי על 11 מחלקי אלמ"ב במחוז תל אביב, הציג נתונים על אלימות במשפחה בחמש תחנות המשטרה בתל אביב (מרחב ירקון הכולל את תא"צ ולב תל אביב, ומרחב איילון הכולל את יפו, תל אביב דרום ושרת).

הנתונים המוצגים הראו מגמות מרכזיות בתלונות אלמ"ב:

- ירידה של 5% בתיקי אלימות במשפחה
- ירידה של 6% בעבירות נגד גוף (תקיפות וחבלות)
- שונות בין התחנות: עלייה של 23% בצפון העיר לעומת ירידה בשאר האזורים
- מאז מבצע "חרבות ברזל" – ירידה של 9% ברמה הארצית ו-6% ברמה המחוזית

נקודה משמעותית שעלתה היא הפער בין הדיווחים למשטרה לבין הפניות לרווחה, במיוחד בקרב אוכלוסיות מוחלשות כמו חסרות מעמד, שנמנעות מתלונות במשטרה בשל תלות כלכלית בבן הזוג האלים או חשש מגירוש. שרון מלמד הדגישה שנשים אלו חוזרות לעיתים קרובות לבית המכה בהיעדר חלופות ותמיכה מספקת.

[5] התייחסויות ודיון

הדיון החותם התמקד בשני נושאים מרכזיים: האתגרים המערכתיים והפתרונות המתפתחים בשטח.

חנן פרץ, מנהל אגף סלע, פתח בהתרשמות אישית מהמחויבות העמוקה של המשתתפים לנושא. הוא הציג את האתגר המרכזי של מחסור בכוח אדם משטרתי בתל אביב – איוש של 60-65% בלבד וחוסר של כ-700 תקנים. בעיה זו ייחודית למחוז תל אביב, והעירייה מנסה לסייע באמצעות פתרונות דיור לשוטרים.

כמענה למצב, הוצגו מספר פתרונות:

- פיתוח מערך של כ-1,500 מתנדבים שמסייעים בשכונות
- שיתוף פעולה עם המוקד העירוני 106 למתן מענה מהיר
- נוכחות מוגברת של פקחים ואנשי סל"ע ברחובות

אפרת מייקין כנפו הדגישה שעצם הנוכחות של גורמי אכיפה ברחובות משפיעה מהותית על תחושת הביטחון של נשים, גם אם מדובר בפחד סובייקטיבי. בנוסף, הועלה נושא האלימות ברשתות החברתיות והפגיעה בקטינים, תוך ציון שיתוף הפעולה עם יחידה 105 של המשטרה והעבודה החינוכית בבתי הספר.

עיריית תל-אביב-יפו

ליאור שפירא עו"ד, מ"מ וסגן ראש העירייה
יורד ועדה למיגור אלימות

הדיון סיכם את המתח המתמיד בין המחסור במשאבים לבין הצורך במענה מיידי ואפקטיבי, ואת האופן שבו העירייה מפתחת פתרונות יצירתיים להתמודדות עם האתגרים.

- סיום הדיון -